

tiedoksi

Sananvapautta katalonialaisittain

Tammikuussa 1987 Katalonian itsehallintoviranomaisten poliisi saapui Barcelonan Cracian kaupunginosaan. Yllättäen ilmestynyt poliisi takavarikoi vapaaradio P.I.C.A.n lähetykskaluston sekä kaiken muun studiossa olleen materiaalin. Näin toimii sananvapaus Espanjan Kataloniassa.

Kataloniassa, kuten myös muilla Espanjan itsehallinnollisilla maakunnilla, on oma erikoisuutensa. Katalonian erottaa muista maakunnista sen rikkaus (sen kansantulo on keskimäärin 20 prosenttia korkeampi kuin muualla Espanjassa) ja hyvin voimakas nationalismi. Vauraus, katalonialainen nationalismi sekä vahva katoisuus ovat luoneet 15 vuotta sitten kuolleen diktaattori Francon jälkeen sellaisen yhteiskunnallisen ilmapiirin, jossa ei ole sijaa vaihtoehtoisille medioille virallisten kanavien rinnalla.

Maakunnan sisäisissä asioissa lopullista sananvaltaa käyttävä maakuntahallinto (Generalitat de Catalunya) on käyttänyt hyväkseen radiotoimintaa koskevan lain epäselvyyttä ja tukahduttanut omalla tulkinnallaan useita Barcelonassa toimineita vapaaradioita. Näistä radioista Radio P.I.C.A. oli suurin ja sitkeähenkinen.

– Vielä nytkin lain tulkinta on epäselvä. Vieläkään ei voi täsmällisesti sanoa, oliko toimintamme laitonta vai ei, selvittää P.I.C.A.n perustaja ja voimahahmo Salvador Palos, joka tunnetaan kotikaupungissaan radionimellä Picarol, Piikittelijä.

– Täällä Kataloniassa lakia on tulkittu tiukemmin kuin missään muualla Espanjassa; täällä on pelätty sananvapautta. Ongelma on siis nimenomaisesti katalonialainen, mistä yksi osoitus on se, että Madridissa on myönnetty kolme lupaa vastaavanlaisille radioille kuin P.I.C.A. oli. Yksi madridilaisista radioista aloitti toimintansa aivan jokin aika sitten.

Lupapäätös heijastelee sitä tosiasiaa, että konservatiivinen ja sulkeutunut Katalonian maakuntahallinto on poliittisesti Madridista johdettavaa Espanjan yleishallintoa selvästi oikeammalla.

– Yleishallinto sieti ja jopa tuki meitä, mutta maa-

Salvador Palosin johtama radio möyhi katalonialaista yhteiskuntaa.

kuntahallinto tunnusti olemassaolomme vain kertoteitse. Generalitat lähetti meille informaatiota, kuten esityslistat ja päätökset, koska se odotti meidän väsähtävän. Mutta kun musiikki vain jatkui kuuden vuoden jälkeen, niin maakuntahallinnon poliisi tuli keräämään pois kaikki tekniikkamme ja materiaalimme ilman minkäänlaista ennakkovaroitusta.

Generalitat poisti Piikin (pica = piikki) lihastaan kertaheitolla.

Vaihtoehdoksi virallisille kanaville

Radio P.I.C.A., Promocion Independente Coordinacion Alternativa (Itsenäisen ja vaihtoehtoisen toiminnan koordinaattori) nousi eetteriin vuonna 1981. Tätä edelsi kaksi vuotta valmisteluja tekniikan ja sopivan henkilöstön löytämiseksi.

Radion tavoitteena oli toisaalta yhdistää erilaiset vaihtoehtoiset ajatukset, toiminnot, ryhmät ja ihmiset sekä toisaalta saada kanava paikallisille rock-yhtyeille. Kokonaistavoitteena oli siis luoda väylä kaikelle sille informaatiolle, jota ei virallisista kanavista tullut.

P.I.C.A.n tekoon osallistui aktiivisesti noin neljäkymmentä ihmistä, joista lähes kaikki tekivät toista työtä toimittamisen rinnalla.

– Tekijöiden joukko oli valikoitunutta, koska meillä

oli mahdollisuus valita parhaat. Nämä ihmiset olivat todella perillä asioista, kehaisee Palos ex-kollegojaan.

Toimittajien lisäksi P.I.C.A.lla oli kuutisenkymmentä avustajaa, jotka soittivat lähetykseen tai tekivät ohjelman, pari kuussa. Lähetyspaikan salaamiseksi avustajat eivät vieneet ohjelmiaan toimitukseen, vaan jättivät c-kasettinsa erääseen cracialaiseen kirjakauppaan.

– Näistä ohjelmantekijöistä noin 20 jäi meille tuntemattomiksi. He eivät halunneet julkisuutta, sillä se olisi saattanut tietää heille jotain hankaluuksia.

Menneisyydestä varovaisuus

Aikaisempien vapaaradioiden kohtalot mielissään P.I.C.A.n tekijät aloittivat toiminnan hyvin varovaisesti.

– Aloitimme toimintamme salaa. Emme koskaan kertoneet mistä lähetyksemme tulevat ja meillä oli ensimmäisenä kahtena vuotena vain postilokero-osoite. Aikaisemmat radiot olivat olleet naiiveja ja kertoneet lähetyspaikkansa. Päätimme sitten ottaa puhelimen, koska uskoimme jo pystyvämme toimimaan ilman sulke-
misuhkaa. Emme kuitenkaan vielä tässäkin vaiheessa ilmaisseet lähetyspaikkaamme, kuvaa Palos alkuaikoja.

Varovaisuus ulottui alussa myös ohjelmapolitiikkaan, joka ei sekaantunut poliittisiin ja sosiaalisiin ongelmiin. Itsesensuuriin ajoi aikaisempien radioiden kohtaloiden lisäksi epävakaa yhteiskunnallinen tilanne: kymmenen päivää lähetyksen alkamisen jälkeen sotilaat yrittivät kaapata vallan Espanjassa.

Ajan myötä P.I.C.A. ryhtyi pistämään painoa myös yhteiskunnallisuudelle. Ensimmäinen tällainen ohjelma syntyi 6-7 kuukautta toiminnan alkamisesta. Aiheena oli yksi Barcelonan vankiloista, kaupungin mallivankila. Ohjelma oli menestys.

– Pysyimme vankien sukulaisten kautta vangeilta kirjeitä, joissa vangit kertoivat siitä, millaista vankilan sisäinen elämä todella oli. Tämä oli ensimmäinen ohjelma, jossa sosiaalisiin ongelmiin ei suhtauduttu kylmästi ja esteettisesti kuten siihen saakka oli tehty.

Vuoden kuluttua aloittamisesta kaupunginosaradiosta oli tullut suur-Barcelonan radio. Kuuluvuusalueella asui 3-4 miljoonaa ihmistä, ja ohjelmaa kiiri ilmoille vuorokauden ympäri kuutena päivänä viikossa sekä katalaaniksi että espanjaksi. 70 prosenttia ohjelma-ajastaan P.I.C.A. kattoi musiikilla, ja loppu oli joko omaa tuotantoa tai muista Euroopan ja Yhdysvaltain vapaaradiosta vaihdossa saatua ohjelmaa. Vaihto-ohjelmat alkoivat väärittää P.I.C.A.n äänikarttaa, kun Piikki liittyi toiminnan vakiintuessa Euroopan vapaaradioiden liittoon.

– Lähdimme liikkeelle musiikista, jonka kautta se

sitten laajeni kattamaan muut vaihtoehtoisliikkeet kuten kuvataiteet, teatterin, elokuvan ..., yleensäkin yhteiskunnallisen kriittisyyden, Palos summaa.

P.I.C.A.n pyörittäminen maksoi noin 12.500 markkaa kuukaudessa, eikä mainoksia ollut. Leijonan osan kustannuksista radio kattoi aikanaan Barcelonassa jo legendaarisiksi tulleiden rock-festivaalien tuloilla. Solidarisuussyistä kaikki rock-orkesterit esiintyivät festivaaleilla ilmaiseksi.

Festivaalien lisäksi P.I.C.A. oli myös tuottaja: se toimi barcelonalaiisten vaihtoehtoisten rock-yhtyeiden kustannusyhtiönä. Yhtyeet pystyivät radion avustuksella saamaan kasaan nauhoja, jotka P.I.C.A. monisti c-kaseteille ja levitti pitkin omia kanaviaan. Itse tuotettu musiikki soi omilla aalloilla, eikä vastaanlaista musiikkia kuulunut mistään muualta.

– Lopettamisen vaikutukset ovat jo selvästi nähtävissä. Bändejä on hävinnyt ja niitä on vähemmän, koska niillä ei ole mitään kanavaa tuoda tekemisiään esille.

Sulkijat kontrolloivat joukkotiedotusta

Palos pitää P.I.C.A.n sulkemista täydellisenä osoituksena siitä, että radio pääsi toiminnallaan siihen mihin pyrkikin.

– Tarjosimme todellisuutta, mutta se ei miellyttänyt demokraattista systeemiä. Itsehallintoviranomaiset eivät voineet hyväksyä esimerkiksi sitä, että ihmiset kertoivat puhelimesta mitä Barcelonassa todellisuudessa tapahtui.

– Emmekä tyytyneet pelkkiin puhelinsoittoihin, vaan tutkimme asioita. Tutkimme esimerkiksi ihmisten kertomien asioiden paikkansapitävyyttä, ja yhdestä puhelinsoitosta saattoi lähteä liikkeelle kokonainen ohjelma tai ohjelmasarja. Olimme ainoa kanava, johon ihmiset saattoivat soittaa ja muuttua siinä samassa ohjelmantekijöiksi.

Sulkemista seurannutta ajanjaksoa pidetään Barcelonassa vieläkin ilmiömäisenä. Kaupungin seinät täyttyivät kirjoituksista: "Vapauttakaa Radio P.I.C.A.!", "Painostus riittää!".

Vaikka lehtien yleisönosastot täyttyivät radiota enimmäkseen tukevista kirjoituksista, ja valtakunnalliset tiedotusvälineet uutisoivat asiasta, niin toimituksellisella puolella maakuntahallinnosta riippuvalaiset tiedotusvälineet vaikenivat äkkitaiposta täysin.

Hiljaisuus oli todella syvää, sillä Palosin mukaan maakuntahallinnon presidentti Jordi Pujol ja maakuntahallinto hallitsevat Katalonian joukkotiedotusta viime kädessä täydellisesti.

– Pujol ja Generalitat omistavat täysin kaksi tv- ja kolme radioasemaa, ja Katalonian paikallisradioita kontrolloidaan maakuntahallituksen poliitikkojen kautta. Katalonian ykköslehti, Avui on suorassa Pujolin omistuskontrollissa. Muissa lehdissä kontrolli perustuu siihen, että maakuntahallinnolla on oikeita ihmisiä oikeissa paikoissa. Sama pätee myös Barcelonan ulkopuolisissa lehdissä, joissa verkosto toimii samalla periaatteella.

Päättäjien hiljaisuuden muuriin

Vaikka hiljaisuus särki korvia, niin Palos onnistui pääsemään ystäviensä avulla maakuntahallinnon kontrolloimaan TV-3 Katalonian suoraan lähetykseen.

– He tekivät lastenohjelmaa, jonka yhdessä jaksossa oli puhetta merirosvoista. Niinpä ystäväni soittivat minulle ja pysyivät kertomaan merirosvoradioista ja tästä koko jutusta. Katalonian hallitus hermostui ohjelmasta todella pahasti.

Seuraava veto oli Palosin asettuminen marxilais-leninistisen puolueen riippumattomaksi presidenttiehdokkaaksi. Lain mukaan ehdokkaiden täytyy esiintyä tv:ssä. Ehdokas Palos ripusti kravatin kaulaan ja kertoi mitä oli tapahtunut.

– Ihmiset tunsivat minut jo entuudestaan, eivätkä he, eikä puolue ottanut ehdokkuuttani vakavasti. Kaikki tiesivät, että olen liikkeellä itseni ja oman asiani puolesta. Hauskan puolen ehdokkuuteeni toi vielä se, että itseasiassa menestyin kohtalaisesti. Olin todella erilainen ja originelli ehdokas virallisten ehdokkaiden rinnalla, naureskelee Palos ironisesti.

Seuraavana oli vuorossa henkilökohtainen protestiperformanssi. Salvador Palos seisokeli liikemiehen rekvisiitta päällään puolen vuoden ajan joka päivä tietyn ajan Plaça San Jaimen aukiolla, jolla sijaitsevat maakuntahallinnon palatsit.

Picardol ei ollut siellä rähjäämässä, sillä hän oli peittänyt suunsa ristiteipein Generalitatin symbolilla.

Maakuntahallinto sulkee korvansa ulkomaailmalta

Sulkemisestaan lähtien P.I.C.A. on käynyt oikeutta saadakseen lähetyslaitteensa takaisin. Turhaan.

Sen puolesta on kerätty adressi. Euroopan vapaaradioiden liitto on esittänyt oman kirjallisen vastalauseensa Generalitatille ja vaatinut lähetyskaluston palauttamista. Euroopan muut vapaaradiot ovat tuoneet asian esille omilla maissaan, niiden parlamenteissa ja eduskunnissa. Sulun tiimoilta ollaan puuhaamassa valitusta

Piirros: Salvador Giral

Euroopan parlamentille, sillä astuuhan Espanja Euroopan yhteisön täysjäsenyyteen vuoden 1993 alusta lähtien.

– Kataloniassa tiedetään muun maailman suhtautuminen, mutta Pujoliin ja Generalitatiin se ei vaikuta. He vain painavat asian taustalle, koska heidän mielestään tällaista ei täällä tarvita, kuittaa Palos maakuntahallinnon edistyksellisyden.

Vaikka radio näyttää ainakin entisessä muodossaan jo menetetyltä, niin toisaalta Palos katsoo sulkemisen tehneen heidän asialleen palveluksen. Radiotappo on nostanut esille Katalonian yhteiskunnallisen tilanteen.

– Informaatio ja tiedonvälitys ovat vain yksi yhteiskunnan kenttä. Vaikka toimimme täysillä, niin toimintamme oli rajattua. Nyt yhä useampi tietää tilanteen.

Palos haluaa tuoda asiansa esille kaikissa mahdollisissa tiedotusvälineissä niin Kataloniassa kuin muualla Euroopassa; P.I.C.A.: kohtalo ja Katalonian yhteiskunnallinen tilanne on saatava yhä useamman ihmisen tietoisuuteen, eikä tilannetta saa unohtaa. Vaieta kuoliaaksi.

– Meitä tämä tilanne pelottaa. Mitä muuta tällä samalla linjalla voi tulevaisuudessa tapahtua?

Picardol liikkuu mahdollisimman vähän julkisilla paikoilla vuoden 1992 olympiakaupungissa. Uusfasistiset skinheadit ovat uhanneet murhata hänet.

Teksti ja kuva: Jari Arffman